

CHILDREN'S ROLES AND THE CHANGE IN HAPPINESS AMONG THAI ELDERLY BEFORE AND AFTER THE COVID-19 PANDEMIC

Korrakot ARKADUMNUAY^{1*} and Sontip WATANAPONGVANICH¹

1 Faculty of Economics, Chulalongkorn University, Thailand; 6480001529@student.chula.ac.th
(Corresponding Author)

ARTICLE HISTORY

Received: 15 March 2024

Revised: 29 March 2024

Published: 12 April 2024

ABSTRACT

This study aims to investigate changes in happiness before and after COVID-19 among two groups of elders: those with children and those without children (N = 88,714), and those residing with children and those who do not (N = 80,894). The data from the Survey of the Older Persons in Thailand conducted by the National Statistical Office in 2014, 2017, and 2021 are analyzed using the Difference-in-Differences model (DID). The results show that prior to COVID-19, elders who had children and elders who resided with children reported significantly higher levels of happiness compared to those who did not have children and did not live with children, respectively. After COVID-19, there has been a significant decrease in the happiness of the elderly. Elders who have children and elders who live with children experience a greater decrease in happiness compared to those who do not have children and those who do not live with children, respectively. These results indicate that the role of children and living arrangements affects the happiness of Thai elderly, especially during COVID-19. Therefore, implementing policies for the elderly that consider household characteristics and environmental contexts for each group is important for improving their happiness.

Keywords: Children, Elderly, Happiness, COVID-19, Difference-in-Differences Model (DID)

CITATION INFORMATION: Arkadumnuay, K., & Watanapongvanich, S. (2024). Children's Roles and the Change in Happiness among Thai Elderly before and after the COVID-19 Pandemic. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 2(4), 4

บทบาทของลูกกับการเปลี่ยนแปลงความสุขของผู้สูงอายุไทยในช่วงก่อนและหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

กรกต อากาศอำนวย^{1*} และ สมทิพ วัฒนพงษ์วานิช¹

1 คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 6480001529@student.chula.ac.th (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสุขที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงก่อนและหลังโควิด-19 ในกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีลูกและไม่มีลูก (รวม 88,714 คน) กับกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยและไม่ได้อาศัยอยู่กับลูก (รวม 80,894 คน) โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยปี 2557, 2560, และ 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลอง Difference-in-Differences (DID) ผลการศึกษาพบว่า ก่อนเกิดโควิด-19 ผู้สูงอายุที่มีลูกและผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับลูกมีความสุขมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกและไม่ได้อาศัยอยู่กับลูก ตามลำดับ และหลังเกิดโควิด-19 ความสุขของผู้สูงอายุลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้สูงอายุที่มีลูกและผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับลูกจะมีความสุขลดลงมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกและไม่ได้อาศัยอยู่กับลูก ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษาชิ้นนี้ชี้ให้เห็นว่าบทบาทของลูกและลักษณะการอยู่อาศัยมีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงโควิด-19 ด้วยเหตุนี้การออกแบบนโยบายผู้สูงอายุโดยคำนึงถึงลักษณะครัวเรือนและบริบทแวดล้อมของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความสุขให้ผู้สูงอายุได้

คำสำคัญ: ลูก, ผู้สูงอายุ, ความสุข, โควิด-19, แบบจำลอง Difference-in-Differences (DID)

ข้อมูลการอ้างอิง: กรกต อากาศอำนวย และ สมทิพ วัฒนพงษ์วานิช. (2567). บทบาทของลูกกับการเปลี่ยนแปลงความสุขของผู้สูงอายุไทยในช่วงก่อนและหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 2(4), 4

บทนำ

ประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุมาหลายปีแล้ว สังเกตได้จากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่จำนวนการเกิดกลับลดลงเรื่อยๆ จนมีการคาดการณ์ว่าไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างเต็มที่ภายในปี 2574 (กรมสุขภาพจิต, 2563) ซึ่งสิ่งที่พบจากการเป็นสังคมสูงอายุ คือ ผู้สูงอายุจำนวนมากจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่จะส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ด้านสุขภาพ เนื่องจากร่างกายที่มีความเสื่อมไปตามอายุทำให้มีข้อจำกัดในการทำกิจวัตรประจำวันมากขึ้น มีความเครียดจากการที่ไม่สามารถทำทุกอย่างได้ด้วยตนเอง และจะส่งผลต่อปัญหาสุขภาวะทางจิตตามมา อีกทั้งผู้สูงอายุยังเป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ง่าย หงุดหงิดขึ้นบ่อย และถ้าไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ได้อาจส่งผลต่อปัญหาสุขภาวะทางจิตตามมาด้วย ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมคือ คนวัยแรงงานจะต้องทำงานหนักเพื่อดูแลผู้สูงอายุในสัดส่วนที่มากขึ้น จนอาจส่งผลให้ผู้สูงอายุขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว รู้สึกเหงาและรู้สึกเหมือนเป็นภาระของลูกหลานได้ ดังนั้น สุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะต้องได้รับการดูแลทั้งจากคนในครอบครัว สังคม และภาครัฐ

โดยการเป็นสังคมผู้สูงอายุจะมีปัญหาที่มากวนกันและควรได้รับการจัดการดูแลจากภาครัฐด้วยคือ ผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพังเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาในอดีต การที่ผู้สูงอายุอยู่คนเดียวจะทำให้เขารู้สึกเหงา กังวล และรู้สึกไร้คุณค่าได้ ดังนั้น หากผู้สูงอายุได้อาศัยอยู่ร่วมกับลูก/หลาน มีคนคอยดูแล/เอาใจใส่ ก็อาจทำให้รู้สึกเหงาน้อยลง มีคุณค่ามากขึ้น และมีสุขภาวะทางจิตที่ดีขึ้นได้ (Silverstein et al., 2006; Wang et al., 2014) ขณะเดียวกัน การอาศัยอยู่ร่วมกับลูกก็อาจทำให้ผู้สูงอายุขาดความเป็นส่วนตัวและอิสระในชีวิต จนนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างรุ่นได้ ดังนั้น การอยู่คนเดียวอาจเป็นผลดีต่อสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุมากกว่า (Yang & Chandler, 1992; Zhou & Qian, 2008) ทั้งนี้ ปัจจัยภายนอกอย่างการแพร่ระบาดของโควิด-19 ก็ส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุเช่นกัน เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางด้านร่างกาย เสี่ยงที่จะติดโควิดสูง จึงมีความกังวลมากกว่าคนอื่น และผู้สูงอายุมักได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโควิด-19 มากเกินไป ทำให้มีความกลัวและเครียดมากขึ้น ซึ่งการที่ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว เช่น การชวนคุย การหากิจกรรมต่างๆ ให้ทำ อาจจะช่วยลดความเครียดและทำให้ลืมความกังวลได้ อีกทั้งการดูแลด้านอื่นๆ เช่น การให้เงิน การพาไปหาหมอ ดูแลด้านค่าใช้จ่ายต่างๆ ก็อาจทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกดีมากขึ้น ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัว และส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นได้

ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจ คือ โควิด-19 อาจทำให้ผลของลักษณะการอยู่อาศัยและการดูแลด้านต่างๆ ที่มีต่อสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไปได้ ด้วยเหตุนี้ จึงนำไปสู่คำถามวิจัยคือ 1) “ความสุขของผู้สูงอายุที่มีลูกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ในช่วงก่อนและหลังโควิด-19” 2) “ความสุขของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ในช่วงก่อนและหลังโควิด-19” และ 3) “ความสุขของผู้สูงอายุที่ได้รับสนับสนุนด้านการเงินจากลูกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ในช่วงก่อนและหลังโควิด-19” ซึ่งหากตอบคำถามวิจัยข้างต้นได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำนโยบายให้มีการคำนึงถึงผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากโควิด-19 ต่อสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

ทุนสุขภาพเป็นส่วนหนึ่งของทุนมนุษย์ที่จะมีค่าเสื่อมเพิ่มขึ้นตามอายุขัย ทำให้คนต้องการสะสมทุนด้วยการลงทุนในสุขภาพเพื่อให้ตนเองมีสุขภาพที่ดี (Grossman, 1972) ซึ่งการที่คนเรามีสุขภาพดีจะทำให้ได้รับอรรถประโยชน์เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม อรรถประโยชน์ที่แต่ละคนได้รับไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับสุขภาพและการได้รับบริการสุขภาพเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การบริโภคอาหาร ที่อยู่อาศัย พฤติกรรมทางสุขภาพ ได้แก่ การออกกำลังกาย การสูบบุหรี่ และการดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น (Grossman, 1972; Wagstaff, 1986) นอกจากนี้ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ ลักษณะทางภูมิภาค และลักษณะของประเทศ ก็ส่งผลต่ออรรถประโยชน์หรือความสุขของแต่ละคนด้วยเช่นกัน (Blanchflower & Oswald, 2011) ทั้งนี้ Manacorda and Moretti (2006) ได้

เสนอแบบจำลองเกี่ยวกับลักษณะการอยู่อาศัยของพ่อแม่และลูก กล่าวว่า ลูกจะชอบความเป็นอิสระและอาศัยอยู่คนเดียวมากกว่า แต่พ่อแม่จะชอบอาศัยอยู่กับลูกจึงเต็มใจให้เงินลูกเพื่อให้มาอยู่ร่วมกัน ดังนั้น พ่อแม่ที่มีรายได้มากขึ้นจะมีแนวโน้มที่ลูกอาศัยอยู่ร่วมกันมากขึ้นและจะมีอัตราประโยชน์ที่มากขึ้นด้วย

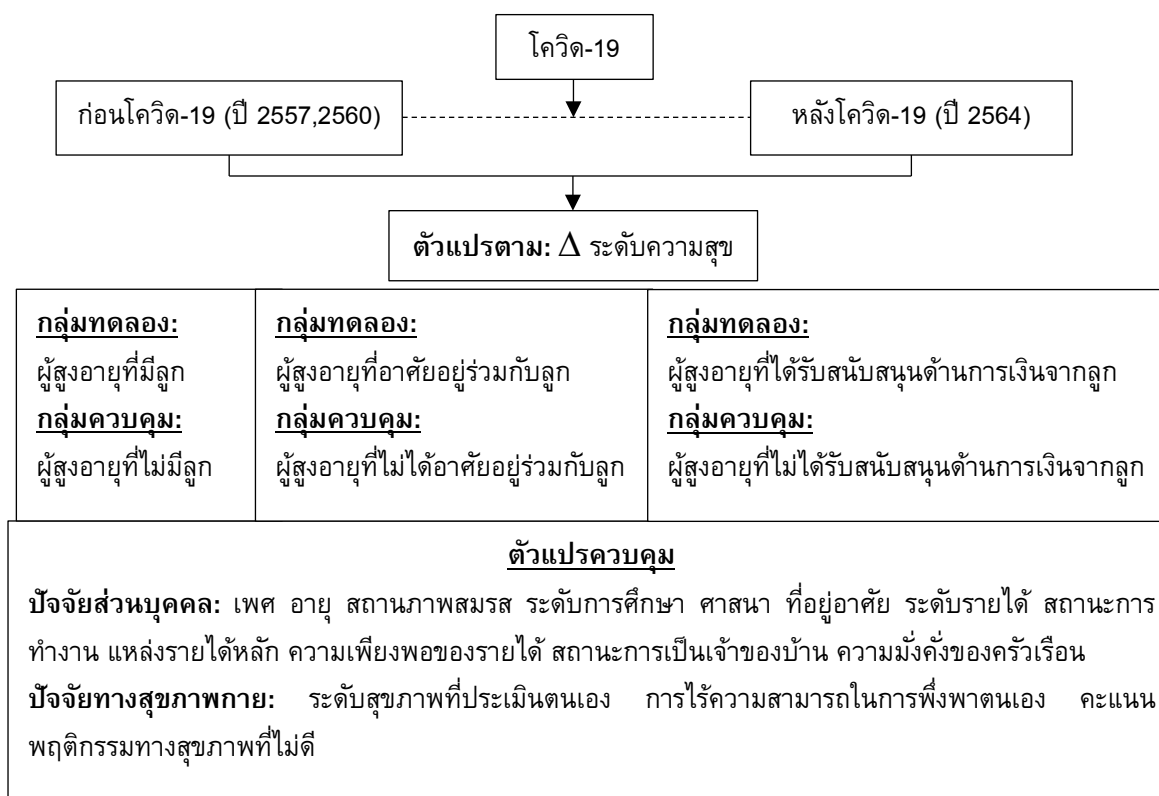
โดยจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับอัตราประโยชน์จะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลักๆ คือ 1) ศึกษาในช่วงเวลาเดียว โดยปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราประโยชน์ของผู้สูงอายุ และ 2) เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงใน 2 ช่วงเวลา ซึ่งผลการศึกษาที่พบในงานกลุ่มแรกจะมีความสอดคล้องกันคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุที่มากขึ้น เพศชาย แต่งงานแล้ว การศึกษาสูงขึ้น อาศัยอยู่ในเมือง มีงานทำ รายได้สูงขึ้น มีรายได้เพียงพอ จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะทางจิตที่ดีขึ้นและมีความสุขมากขึ้น (Peltzer & Pengpid, 2022; Ren & Treiman, 2015; Zhou et al., 2019) โดยผู้ที่มีแหล่งรายได้หลักจากตนเองจะมีสุขภาวะทางจิตที่ดีที่สุด รองลงมาคือ แหล่งรายได้หลักจากลูกและรัฐบาล ตามลำดับ (ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา, 2562) ทั้งนี้ ปัจจัยทางสุขภาพ พบว่า ผู้ที่ประเมินสุขภาพตนเองในระดับดีขึ้นจะประเมินความสุขและสุขภาวะทางจิตดีขึ้นด้วยและการมีข้อจำกัดด้านความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (ADL) อย่างน้อย 1 อย่าง จะทำให้ความสุขและสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุแย่งลง (Chyi & Mao, 2012; Connelly et al., 2015; Teerawichitchainan et al., 2015; Yuan et al., 2021) ส่วนพฤติกรรมทางสุขภาพ พบว่า การออกกำลังกายเป็นประจำและการสูบบุหรี่ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะทางจิตดีขึ้น (Zhou et al., 2019) ส่วนการดื่มแอลกอฮอล์ งานบางกลุ่มพบว่า การดื่มแอลกอฮอล์ทำให้สุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุดีขึ้น (Tomioka et al., 2017; Zhou et al., 2019) ขณะที่ บางกลุ่มพบว่า การดื่มแอลกอฮอล์จะทำให้สุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุแย่งลง (Peltzer & Pengpid, 2022) ด้านลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่อยู่กับคู่สมรสเท่านั้นจะมีความสุขมากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น และผู้ที่อยู่กับหลานจะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่ได้อยู่กับหลาน (Chyi & Mao, 2012; Ren & Treiman, 2015) แต่ผู้สูงอายุในเมืองที่อยู่กับหลานจะมีหน้าที่ดูแลหลานด้วยทำให้ความพอใจในชีวิตลดลง (Wu, 2022) ส่วนการอาศัยอยู่กับลูกจะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและสุขภาวะทางจิตดีขึ้น โดยเฉพาะการอยู่กับลูกสาว เนื่องจากมีความเข้าอกเข้าใจมากกว่าและช่วยเหลือในการทำกิจวัตรประจำวันได้ (Connelly et al., 2015; Teerawichitchainan et al., 2015; Yuan et al., 2021) แต่ก็มีบางงานที่พบว่า การอยู่กับลูกจะทำให้ความสุขของผู้สูงอายุลดลง (Chyi & Mao, 2012) ส่วนการสนับสนุนทางการเงิน พบว่า การได้รับเงินจากลูกนอกครัวเรือนอาจเพียงพอจะทำให้มีความพึงพอใจในชีวิตและสุขภาวะทางจิตดีขึ้นได้ (Teerawichitchainan et al., 2015; Wu, 2022)

ส่วนงานกลุ่มที่ 2 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนลักษณะการอยู่อาศัยใน 2 ช่วงเวลาต่อสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุ ซึ่งยังมีการศึกษาไม่มากนัก พบว่า การอาศัยอยู่ร่วมกับลูกส่งผลให้พ่อแม่มีสุขภาวะทางจิตที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับลูก และถ้าดูผลตามเขตที่อยู่อาศัยจะพบว่า การที่พ่อแม่ในชนบทย้ายเข้าไปอาศัยอยู่กับลูก (เปลี่ยนลักษณะการอยู่อาศัย) จะทำให้มีสุขภาวะทางจิตที่ดีขึ้นได้ โดยเฉพาะผู้ที่ย้ายไปอยู่กับลูกชาย (Zhu et al., 2019) ซึ่งมีงานที่ศึกษาผลในหลายประเทศในยุโรป พบว่า ในภาพรวมการไม่เปลี่ยนลักษณะการอยู่อาศัยจะทำให้พ่อแม่มีภาวะซึมเศร้ามากขึ้น แต่ในฝรั่งเศส เบลเยียม ออสเตรีย อิตาลี และสเปน การย้ายเข้าไปอยู่ร่วมกันจะช่วยลดภาวะซึมเศร้าของพ่อแม่ได้ ส่วนในสวีเดน เดนมาร์ก เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ และสวิตเซอร์แลนด์ การย้ายไปอยู่ร่วมกันจะไม่มีผลต่อภาวะซึมเศร้าของพ่อแม่ (Aranda, 2015) นอกจากนี้ มีงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนลักษณะการอยู่อาศัยต่อการให้การดูแลพ่อแม่ โดยจะศึกษาในกลุ่มพ่อแม่ที่มีลูกหลายคน พบว่า พ่อแม่ที่ย้ายเข้าไปอยู่ร่วมกับลูกจะได้รับการดูแลจากลูกที่อยู่นอกครัวเรือนลดลงเมื่อเทียบกับพ่อแม่ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับลูกในทั้ง 2 ช่วงเวลา และการที่ลูกย้ายออกจากบ้านจะทำให้พ่อแม่ได้รับการดูแลจากลูกนอกครัวเรือนเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับพ่อแม่ที่อาศัยอยู่กับลูกทั้ง 2 ช่วงเวลา (Pezzin et al., 2015) อย่างไรก็ตาม งานบางส่วนจะเป็นการศึกษาผลของลักษณะการอยู่อาศัยที่แตกต่างกัน (อยู่ร่วมกัน 3 รุ่น: ลูก/พ่อแม่/ปู่-ย่า, อยู่ร่วมกัน 2 รุ่น: ลูก/พ่อแม่) ต่ออุปทานแรงงานในช่วงโควิด-19 พบว่า การมีโควิด-19 จะส่งผลกระทบต่ออุปทานแรงงานทั้งกลุ่มที่อยู่ร่วมกัน 2 รุ่น และ 3 รุ่น (ทำงานน้อยลง/ชั่วโมงการทำงานลดลง) แต่ผลลบจากโควิด-19 ต่ออุปทานแรงงานที่อยู่ร่วมกัน 3 รุ่นจะน้อยกว่าแรงงานที่อยู่ร่วมกัน 2 รุ่น เนื่องจากการอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุจะช่วยบรรเทาผลลบจากโควิด-19 ได้ (Kwon, 2023) อีกทั้ง ยังมีงานที่ศึกษาเกี่ยวกับโควิด-19 ที่มีผลต่อสุขภาวะทางจิตด้วย พบว่า

การผ่อนคลายมาตรการล็อกดาวน์จะช่วยทำให้สุขภาพทางจิตด้านความสามารถในการตัดสินใจและความรู้สึกไร้คุณค่าในตนเองดีขึ้นได้ (Serrano-Alarcón et al., 2022)

จะเห็นได้ว่า การศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้แบบจำลอง Difference-in-Differences (DID) ในการวิเคราะห์ผลของลักษณะการอยู่อาศัยและการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ต่อความสุขของผู้สูงอายุ อีกทั้ง ยังไม่ได้คำนึงถึงผลของโควิด-19 ที่อาจทำให้ผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างไปจากผลที่พบก่อนหน้านี้ด้วย ดังนั้น เพื่อเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว การศึกษานี้จะทำการวิเคราะห์ความสุขที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้สูงอายุที่มีลูก อาศัยอยู่ร่วมกับลูก และได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน ในช่วงก่อนและหลังโควิด-19 ด้วยแบบจำลอง DID ซึ่งแสดงกรอบแนวคิดการศึกษาได้ดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย ปี 2557, 2560 และ 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยข้อมูลจะมีลักษณะเป็น Repeated cross-section กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่อายุ 60 ปีขึ้นไป (88,714 คน) แบ่งเป็น 1) ผู้สูงอายุที่ไม่มีลูก (ร้อยละ 8.81) และ 2) ผู้สูงอายุที่มีลูก (ร้อยละ 91.19) นำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความสุขของผู้สูงอายุที่มีลูก (สมการที่ 1) อาศัยอยู่ร่วมกับลูก (สมการที่ 2) และได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน (สมการที่ 3) ในช่วงก่อน (2557, 2560) และหลังโควิด-19 (2564) โดยตัวแปรตาม (ระดับความสุข) จะมีค่าตั้งแต่ 0 10 ไม่มีความสุขเลย ถึง 10 มีความสุขมากที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้ผลการประมาณค่าปราศจากอคติจะต้องทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วย t-test และ chi-square รวมถึงทดสอบ Parallel Trend Assumption เพื่อดูแนวโน้มผลลัพธ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมว่าเป็นอย่างไร หากไม่มีโควิด-19 ถ้าแนวโน้มทั้ง 2 กลุ่มเหมือนกันเมื่อเวลาผ่านไปหรือเป็นไปตาม Parallel Trend Assumption จึงจะสามารถทำการวิเคราะห์ในแบบจำลอง DID ด้วยสมการถดถอย OLS ต่อไปได้ ซึ่งมีสมการที่ใช้วิเคราะห์ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N=88,714)

การวิเคราะห์ความสุขที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้สูงอายุที่มีลูกเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่มีลูก ในช่วงก่อนและหลังโควิด-19 แสดงดังสมการที่ 1

$$\text{Hap}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{child}_i + \beta_2 \text{covid}_t + \beta_3 \text{child}_i * \text{covid}_t + \beta_4 \mathbf{X}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

โดย Hap_{it} คือ ระดับความสุข, child_i คือตัวแปรการมีลูก จะมีค่าเป็น 1 เมื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีลูก (Treatment group) และมีค่าเป็น 0 เมื่อเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีลูก (Control group), covid_t คือ ตัวแปรช่วงเวลา จะมีค่าเป็น 1 เมื่อเป็นปี 2564 (หลังโควิด) และมีค่าเป็น 0 เมื่อเป็นปี 2557/2560 (ก่อนโควิด), และ β_3 คือตัวประมาณค่า DID ที่สนใจจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีลูกในกลุ่มตัวอย่างปี 2564, ส่วน $\mathbf{X}_{it}$ คือเวกเตอร์ของตัวแปรควบคุม ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางสุขภาพกาย

การวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีลูก (N = 80,894)

การวิเคราะห์ความสุขที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับลูก ในช่วงก่อนและหลังโควิด-19 แสดงดังสมการที่ 2

$$\text{Hap}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{coreside}_i + \beta_2 \text{covid}_t + \beta_3 \text{coreside}_i * \text{covid}_t + \beta_4 \mathbf{X}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

โดย Hap_{it} คือ ระดับความสุข, coreside_i คือ ตัวแปรการอาศัยอยู่ร่วมกัน จะมีค่าเป็น 1 เมื่อผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร่วมกับลูก (Treatment group) และจะมีค่าเป็น 0 เมื่อผู้สูงอายุไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับลูก (Control group), covid_t คือ ตัวแปรช่วงเวลา มีค่าเป็น 1 เมื่อเป็นปี 2564 (หลังโควิด) และเป็น 0 เมื่อเป็นปี 2557/2560 (ก่อนโควิด), และ β_3 คือตัวประมาณค่า DID จะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกในกลุ่มตัวอย่างปี 2564, ส่วน $\mathbf{X}_{it}$ คือเวกเตอร์ของตัวแปรควบคุม ซึ่งมีรายละเอียดเช่นเดียวกับสมการที่ 1

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีลูกยังสามารถใช้วิเคราะห์ความสุขที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ที่ได้รับสนับสนุนด้านการเงินจากลูกเทียบกับผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากลูก ในช่วงก่อนและหลังโควิด-19 ได้ด้วย แสดงดังสมการที่ 3

$$\text{Hap}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{fin}_i + \beta_2 \text{covid}_t + \beta_3 \text{fin}_i * \text{covid}_t + \beta_4 \mathbf{X}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

โดย Hap_{it} คือ ระดับความสุข, fin_i คือ ตัวแปรการสนับสนุนด้านการเงิน มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้สูงอายุได้รับเงินจากลูก (Treatment group) และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้สูงอายุไม่ได้รับเงินจากลูก (Control group), covid_t คือ ตัวแปรช่วงเวลา มีค่าเป็น 1 เมื่อเป็นปี 2564 (หลังโควิด) และจะมีค่าเป็น 0 เมื่อเป็นปี 2557/2560 (ก่อนโควิด), และ β_3 คือตัวประมาณค่า DID มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเงินจากลูกในกลุ่มตัวอย่างปี 2564, ส่วน $\mathbf{X}_{it}$ คือเวกเตอร์ของตัวแปรควบคุม ซึ่งมีรายละเอียดเช่นเดียวกับสมการที่ 1

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบว่า ผู้สูงอายุมีความสุขเฉลี่ยอยู่ที่ 7.139 ส่วนใหญ่เป็นคนที่มีลูก (ร้อยละ 91.2) อาศัยอยู่ร่วมกับลูก (ร้อยละ 68.1) และได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากลูก (ร้อยละ 80.7) มีอายุเฉลี่ย 69.24 ปี อาศัยอยู่ในเมือง (ร้อยละ 53.4) เป็นเพศชาย (ร้อยละ 43) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 95.6) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา (ร้อยละ 74.4) เป็นผู้แต่งงานแล้ว (ร้อยละ 67.43) หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย (ร้อยละ 27.63) โสด (ร้อยละ 4.94) ไม่มีงานทำ (ร้อยละ 61.03) มีแหล่งรายได้หลักมาจากตนเองมากที่สุด (ร้อยละ 47.91) รองลงมาคือ ครอบครัว (ร้อยละ 33.66) และรัฐบาล (ร้อยละ 18.43) โดยส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ 10,000-29,999 บาท (ร้อยละ 25.87) เป็นผู้ที่มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต (ร้อยละ 60.31) มีสถานะเป็นเจ้าของบ้าน (ร้อยละ 84.11) มีความมั่งคั่งของครัวเรือนอยู่ที่ 50,000-399,999 บาท (ร้อยละ 34.71) โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะประเมินสุขภาพตนเองอยู่ในระดับดีมาก-ดี (ร้อยละ 46.25) รองลงมาคือ ปานกลาง (ร้อยละ 41.29) และแย่มาก-แย่ (ร้อยละ 12.46) เป็นผู้ที่สามารถพึ่งพาตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ (ร้อยละ 94.14) และมีคะแนนพฤติกรรมทางสุขภาพที่ไม่ดีต่ำ ได้แก่ การสูบบุหรี่, ดื่มแอลกอฮอล์, และไม่ออกกำลังกาย (0.724 คะแนน) (ยิ่งคะแนนต่ำยิ่งสุขภาพดี)

ส่วนผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสุขภาพกายมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในทุกแบบจำลอง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใส่ปัจจัยดังกล่าวเป็นตัวแปรควบคุมอยู่ในการวิเคราะห์แบบจำลอง DID ทั้งนี้ เมื่อทดสอบ Parallel Trend Assumption พบว่า ผลลัพธ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในแบบจำลองการมีลูกและการอาศัยอยู่ร่วมกับลูกเป็นไปตาม Parallel Trend Assumption แต่ผลลัพธ์ในแบบจำลองการสนับสนุนด้านการเงินไม่เป็นไปตาม Parallel Trend Assumption ดังนั้น ในงานนี้จะทำการวิเคราะห์ความสุขของผู้สูงอายุที่มีลูกและผู้ที่ไม่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกในช่วงก่อนและหลังโควิด-19 เท่านั้น (สมการที่ 1-2) โดยจะไม่ได้ทำการวิเคราะห์ความสุขของผู้สูงอายุที่ได้รับสนับสนุนทางการเงินต่อ (สมการที่ 3) ซึ่งจะแสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปลี่ยนแปลงความสุขของผู้สูงอายุที่มีลูก อาศัยอยู่ร่วมกับลูก ในช่วงก่อนและหลังโควิด-19

VARIABLES	Model: child (Eq. 1)	Model: coreside (Eq. 2)
child	0.130*** (0.0248)	
coreside		0.086*** (0.0116)
covid	-0.231*** (0.0282)	-0.268*** (0.0153)
child#covid	-0.071** (0.0295)	
coreside#covid		-0.046** (0.0188)
Constant	5.906*** (0.0608)	5.445*** (0.187)
Control variables	Yes	Yes
Observations	88,714	80,894
R-squared	0.229	0.226

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

ผลการวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N = 88,714)

จากตารางที่ 1 (Model: child) พบว่า ก่อนมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผู้สูงอายุที่มีลูกมีความสุขเฉลี่ยมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกอยู่ 0.130 หน่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1 และการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ความสุขเฉลี่ยของผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกลดลง 0.231 หน่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตัวแปร Interaction term ระหว่างผู้สูงอายุที่มีลูกและช่วงเวลาพบว่า มีทิศทางเป็นลบ กล่าวคือ ผลลบจากโควิด-19 ที่มีต่อความสุขของผู้สูงอายุที่มีลูกจะมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกอยู่ 0.071 หน่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5 ดังนั้น ความสุขเฉลี่ยของผู้สูงอายุที่มีลูกจะลดลงเท่ากับ 0.302 หน่วย เมื่อเทียบกับก่อนมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 $(-0.231 - 0.071 = -0.302)$

ผลการวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีลูก (N=80,894)

จากตารางที่ 1 (Model: coreside) พบว่า ก่อนมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกจะมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับลูกเท่ากับ 0.086 หน่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1 แต่เมื่อมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ความสุขเฉลี่ยของผู้สูงอายุที่ไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับลูกลดลงเท่ากับ 0.268 หน่วย อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1 และจากค่าสัมประสิทธิ์ของ Interaction term ระหว่างการอาศัยอยู่ร่วมกับลูกและช่วงเวลาที่มีทิศทางเป็นลบ แสดงให้เห็นว่า ผลกระทบด้านลบจากโควิด-19 ที่มีต่อความสุขของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกจะมากกว่าผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับลูก 0.046 หน่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5 ดังนั้น ความสุขเฉลี่ยของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกจะลดลงเท่ากับ 0.313 หน่วย เมื่อเทียบกับก่อนมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ($-0.268 - 0.045 = -0.313$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ได้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความสุขของผู้สูงอายุที่มีลูกและผู้ที่ไม่อาศัยอยู่ร่วมกับลูก ในช่วงก่อนและหลังโควิด-19 โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2557, 2560, 2564 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่อายุ 60 ปีขึ้นไป (88,714 คน) แบ่งเป็น 1) ผู้สูงอายุที่ไม่มีลูก (ร้อยละ 8.81) และ 2) ผู้สูงอายุที่มีลูก (ร้อยละ 91.19) และทำการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง DID ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N = 88,714)

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนมีโควิด-19 ผู้สูงอายุที่มีลูกมีความสุขเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่ไม่มีลูก สอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ คือ การมีลูกจะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขมากขึ้น ซึ่งความสุขที่เพิ่มนี้จะมาจาก 2 ส่วน คือ 1) ความสุขที่มาจากการมีลูกโดยตรง และ 2) ความสุขจากการที่ลูกดูแลพ่อแม่ ทำให้มีเงินเพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีสุขภาพที่ดี และเพิ่มโอกาสมีส่วนร่วมทางสังคม (Pimpawatin & Witvorapong, 2022) นอกจากนี้ โควิด-19 จะทำให้ความสุขเฉลี่ยของผู้สูงอายุทั้งที่มีและไม่มีลูกลดลง โดยผู้สูงอายุที่มีลูกจะมีความสุขลดลงมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกเล็กน้อย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากผู้สูงอายุมีความเสี่ยงในการติดโควิด-19 สูงกว่าคนอื่น ทำให้รู้สึกเป็นกังวลเกี่ยวกับสุขภาพและการใช้ชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีลูกที่ต้องคอยเป็นห่วงลูกและคนในครอบครัวด้วย สอดคล้องกับผลที่พบว่า ความเครียดจากโควิด-19 จะส่งผลให้คนมีความสุขทางใจที่เพิ่มขึ้น โดยผู้ที่มีลูกจะมีความสุขเครียดจากโควิด-19 มากกว่าผู้ที่ไม่มีลูก แต่ความเครียดจากโควิด-19 ที่มีต่อความทุกข์ทางใจของผู้ที่มีลูกจะไม่แตกต่างกับผู้ที่ไม่มีลูก เนื่องจากผู้ที่มีลูกจะได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์จากคนในครอบครัวที่จะช่วยบรรเทาความเครียดจากโควิด-19 ให้ลดลงได้ (Brown et al., 2020; Lai et al., 2022) ทั้งนี้ ความสุขที่ลดลงของผู้สูงอายุที่มีลูกอาจมาจากปัญหาการตกงานของลูกในช่วงโควิด-19 ที่นำไปสู่การขาดรายได้ของครอบครัวและปัญหาทางการเงินตามมา ดังนั้น ภาครัฐจึงควรมีนโยบายช่วยเหลือประชาชน เช่น โครงการ Workfare ที่เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทั้งวัยแรงงานและผู้สูงอายุมาทำงานกับโครงการเพื่อเพิ่มทักษะให้ตนเอง ทำให้ประชาชนสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและลดปัญหาทางการเงินได้

ผลการวิเคราะห์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีลูก (N = 80,894)

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนมีโควิด-19 ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกมีความสุขเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับลูก สอดคล้องกับงานก่อนหน้านี้ที่พบว่า การอาศัยอยู่กับลูกทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขมากขึ้น โดยเฉพาะการอยู่กับลูกสาว เพราะมีความเข้าใจและช่วยเหลือในการทำกิจวัตรประจำวันได้ (Connelly et al., 2015; Liu et al., 2020; Teerawichitchainan et al., 2015; Yuan et al., 2021) และการมีโควิด-19 จะทำให้ความสุขเฉลี่ยของผู้สูงอายุทั้งที่อาศัยอยู่กับลูกและไม่ได้อาศัยอยู่กับลูกลดลง โดยผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกจะมีความสุขลดลงมากกว่าผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับลูกเล็กน้อย ซึ่งขัดแย้งกับผลจากงานก่อนหน้านี้ที่พบว่า ในช่วงโควิด-19 ผู้สูงอายุที่มีคนอาศัยอยู่ด้วยจะรู้สึกเศร้า/หดหู่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับผู้ที่ไม่อาศัยอยู่คนเดียว (Brugiavini et al., 2022) และหลังเกิดเหตุการณ์เศรษฐกิจถดถอยครั้งใหญ่ การอาศัยอยู่ร่วมกันจะส่งผลดีต่อผู้สูงอายุให้มีภาวะซึมเศร้าลดลง (Courtin & Avendano, 2016) ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างรุ่นในครัวเรือน เช่น ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกอาจโดนลูกบังคับให้อยู่บ้านเพราะผู้สูงอายุมีความเสี่ยงติดโควิด-19 สูงกว่าคนอื่น ซึ่งการอยู่บ้านทุกวันและถูกจำกัดการทำกิจกรรมนอกบ้านจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเครียดและไม่มีความสุขได้ หรือการที่ลูกออกไปทำงานนอกบ้านทำให้มีความเสี่ยงติดโควิด-19 มากขึ้น ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกับลูกจึงอาจมีความกลัวและเครียดมากขึ้นได้ สอดคล้องกับงานที่พบว่า การกักตัวในช่วงโควิด-19 จะลด

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการติดต่อกับเพื่อนลง ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตลดลง แต่จะมีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อกันเพิ่มมากขึ้นแทน (Ammar et al., 2020) ดังนั้น ลูกจึงควรจะใช้เวลาร่วมกับผู้สูงอายุให้มากขึ้น เช่น ออกกำลังกายด้วยกัน ปลูกต้นไม้ด้วยกัน และสอนผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีในการติดต่อแทนการออกไปข้างนอก อีกทั้ง โควิด-19 อาจทำให้ผู้สูงอายุมีงานทำลดลงและมีเวลาว่างมากขึ้น ดังนั้น จึงควรใช้เวลาในการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุเพื่อนำเทคโนโลยีไปสร้างรายได้ เช่น สอนขายของออนไลน์ สอนทำการตลาดออนไลน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Ammar, A., Chtourou, H., Boukhris, O., Trabelsi, K., Masmoudi, L., Brach, M., Bouaziz, B., Bentlage, E., How, D., Ahmed, M., Mueller, P., Mueller, N., Hsouna, H., Aloui, A., Hammouda, O., Paineiras-Domingos, L. L., Braakman-Jansen, A., Wrede, C., Bastoni, S.,... ECLB-COVID19 Consortium. (2020). COVID-19 Home Confinement Negatively Impacts Social Participation and Life Satisfaction: A Worldwide Multicenter Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(17), 6237.
- Aranda, L. (2015). Doubling up: A gift or a shame? Intergenerational households and parental depression of older Europeans. *Soc Sci Med*, 134, 12-22.
- Blanchflower, D. G., & Oswald, A. J. (2011). International Happiness: A New View on the Measure of Performance. *Academy of Management Perspectives*, 25(1), 6-22.
- Brown, S. M., Doom, J. R., Lechuga-Peña, S., Watamura, S. E., & Koppels, T. (2020). Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. *Child Abuse Negl*, 110(Pt 2), 104699.
- Brugiavini, A., Di Novi, C., & Orso, C. E. (2022). Visiting parents in times of COVID-19: The impact of parent-adult child contacts on the psychological health of the elderly. *Economics & Human Biology*, 46, 101152.
- Chyi, H., & Mao, S. (2012). The Determinants of Happiness of China's Elderly Population. *Journal of Happiness Studies*, 13(1), 167-185.
- Connelly, R., Iannotti, M., Maurer-Fazio, M., & Zhang, D. (2015). Coresidency, ethnicity, and happiness of China's rural elders. *Eurasian Geography and Economics*, 56(1), 70-88.
- Courtin, E., & Avendano, M. (2016). Under one roof: The effect of co-residing with adult children on depression in later life. *Social Science & Medicine*, 168, 140-149.
- Grossman, M. (1972). On the Concept of Health Capital and the Demand for Health. *Journal of Political Economy*, 80(2), 223-255.
- Kwon, S. (2023). Grandparents and parental labor supply during the COVID-19 pandemic. *Review of Economics of the Household*.
- Lai, J., Pham, P. T., Bate, J., Prout, T. A., Carollo, A., Setoh, P., Esposito, G., & Borelli, J. L. (2022). Being a Parent during COVID-19: Risk for Psychological Distress in the United States and Italy. *Social Sciences*, 11(4), 173.
- Liu, J., Li, L., Zhang, Z., & Xu, H. (2020). Intergenerational Coresidence and Depressive Symptoms of Rural and Urban Older Adults in China. *Journal of Family Issues*, 41(8), 1282-1306.
- Manacorda, M., & Moretti, E. (2006). Why Do Most Italian Youths Live with Their Parents? Intergenerational Transfers and Household Structure. *Journal of the European Economic Association*, 4(4), 800-829.

- Peltzer, K., & Pengpid, S. (2022). Socioeconomic position and physical and mental health among middle-aged and older adults: Cross-sectional and longitudinal results from a national community sample in Thailand. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 1-15.
- Pezzin, L. E., Pollak, R. A., & Schone, B. S. (2015). Bargaining Power, Parental Caregiving, and Intergenerational Coresidence. *The journals of gerontology. Series B, Psychological sciences and social sciences*, 70(6), 969-980.
- Pimpawatn, P., & Witvorapong, N. (2022). Direct and Indirect Effects of Parenthood on Later-Life Happiness: Evidence from Older Adults in Thailand. *Journal of Family and Economic Issues*, 44, 1-18.
- Ren, Q., & Treiman, D. J. (2015). Living Arrangements of the Elderly in China and Consequences for Their Emotional Well-being. *Chinese Sociological Review*, 47(3), 255-286.
- Serrano-Alarcón, M., Kentikelenis, A., Mckee, M., & Stuckler, D. (2022). Impact of COVID-19 lockdowns on mental health: Evidence from a quasi-natural experiment in England and Scotland. *Health Economics*, 31(2), 284-296.
- Silverstein, M., Cong, Z., & Li, S. (2006). Intergenerational Transfers and Living Arrangements of Older People in Rural China: Consequences for Psychological Well-Being. *The Journals of Gerontology: Series B*, 61(5), S256-S266.
- Teerawichitchainan, B., Pothisiri, W., & Long, G. T. (2015). How do living arrangements and intergenerational support matter for psychological health of elderly parents? Evidence from Myanmar, Vietnam, and Thailand. *Social Science & Medicine*, 136-137, 106-116.
- Tomioka, K., Kurumatani, N., & Hosoi, H. (2017). Positive and negative influences of social participation on physical and mental health among community-dwelling elderly aged 65-70 years: a cross-sectional study in Japan. *BMC Geriatrics*, 17(1), 111.
- Wagstaff, A. (1986). The demand for health: theory and applications. *J Epidemiol Community Health*, 40(1), 1-11.
- Wang, J., Chen, T., & Han, B. (2014). Does co-residence with adult children associate with better psychological well-being among the oldest old in China?. *Aging & Mental Health*, 18(2), 232-239.
- Wu, F. (2022). Intergenerational Support and Life Satisfaction of Older Parents in China: A Rural-Urban Divide. *Social Indicators Research*, 160(2), 1071-1098.
- Yang, H., & Chandler, D. (1992). Intergenerational relations: Grievances of the elderly in rural China. *Journal of Comparative Family Studies*, 23, 431-453.
- Yuan, Z. Q., Zheng, X., & Hui, E. C. M. (2021). Happiness under One Roof? The Intergenerational Co-residence and Subjective Well-Being of Elders in China. *Journal of Happiness Studies*, 22(2), 727-765.
- Zhou, M., & Qian, Z. (2008). Social Support and Self-Reported Quality of Life China's Oldest Old. In Z. Yi, D. L. Poston, D. A. Vlosky, & D. Gu (Eds.), *Healthy Longevity in China: Demographic, Socioeconomic, and Psychological Dimensions* (pp. 357-376). Springer Netherlands.
- Zhou, Z., Cai, L., Zhuang, M., Hong, Y. A., & Fang, Y. (2019). A longitudinal analysis of the association between the living arrangements and psychological well-being of older Chinese adults: the role of income sources. *BMC Geriatrics*, 19(1), 347.

Zhu, S., Li, M., Zhong, R., & Coyte, P. C. (2019). The Effects of Co-Residence on the Subjective Well-Being of Older Chinese Parents. *Sustainability*, 11(7), 2090.

กรมสุขภาพจิต. (2563). 93 วันสู่สังคม"คนชรา" 5 จังหวัด? คนแก่เยอะสุด-น้อยสุด. สืบค้นจาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30453>

ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา, มรรยาท เพ็ชรตรา และ ทศพร ชูศักดิ์. (2562). ภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ กรณีศึกษา: ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิจัยและพัฒนาโดยลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 14(2), 88-101.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2024 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).